

Recenzje:

Małgorzata Durydiwka

**Założenia i determinanty podtrzymalności
lokalnego rozwoju turystyki****Tytuł:** Założenia i determinanty podtrzymalności lokalnego rozwoju turystyki**Autor:** Mirosław Mika**Wydawca:** Uniwersytet Jagielloński. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej**Rok wydania:** 2014**Liczba stron:** 233**Oprawa:** miękka**ISBN:** 978-83-64089-8

Współczesna turystyka, jako dynamicznie rozwijające się zjawisko o wieloaspektowym charakterze (m.in. przestrzennym, ekonomicznym, społecznym i kulturowym), odgrywa istotną rolę w strukturze gospodarki wielu regionów lub miejscowości. Zasadniczym celem – postawionym przez autora niniejszej książki – było określenie teoretyczno-metodologicznych podstaw badania

możliwości kształtowania funkcji turystycznej miejscowości w długim okresie w warunkach jej wysokiego poziomu rozwoju oraz natężenia zjawisk turystycznych. Pojęcie funkcji autor rozpatruje w ujęciu strukturalno-funkcjonalnym, co oznacza, że na funkcję turystyczną miejscowości składa się wszelka działalność społeczno-ekonomiczna skierowana na obsługę turystów. Jednocześnie w nurcie badań strukturalno-funkcjonalnych mieści się relacja funkcji turystycznej w odniesieniu do innych funkcji społeczno-gospodarczych miejscowości oraz znaczenie usług turystycznych jako instrumentu wspomagania rozwoju społeczno-gospodarczego czy też modernizacji i podnoszenia jakości życia mieszkańców obszaru recepcyjnego. Jednocześnie, jak podkreśla autor, obszary recepcji turystycznej funkcjonują w warunkach ciągłej niepewności dotyczącej wielkości efektów ekonomicznych uzyskiwanych z działalności turystycznej, co jest wynikiem nakładania się różnych czynników, których wielość i różnorodność jest szczególnie zauważalna w miejscowościach o wyraźnie wykształconej funkcji turystycznej, a więc w takich, które charakteryzują się znaczną intensywnością i wielokierunkowością procesów będących składową procesu rozwoju turystyki oraz złożonością powiązań funkcji turystycznej z innymi funkcjami społeczno-gospodarczymi. I takie miejscowości – zwłaszcza położone w górach – są przedmiotem zainteresowań badawczych autora.

Książka Mirosława Miki pt. *Założenia i determinanty podtrzymalności lokalnego rozwoju turystyki* jest więc poświęcona mechanizmom rozwoju tzw. „dojrzałych” miejscowości turystycznych, zwłaszcza górskich, jako że w dużym stopniu jest oparta na wynikach wieloletnich badań prowadzonych przez autora w Wiśle, Ustroniu i Szczyrku.

Omawiana publikacja jest opracowana zgodnie z podejściem dedukcyjnym i składa się z czterech logicznie uporządkowanych rozdziałów merytorycznych, których dopełnieniem jest Wstęp i Zakończenie oraz zawarte w załączniku formularze kwestionariuszy wywiadów

przeprowadzonych z turystami i gestorami obiektów noclegowych. Rozdział pierwszy, pt. *Rozwój turystyki jako przedmiot badań geograficznych*, opracowany na podstawie bogatej literatury przedmiotu, poświęcono omówieniu najważniejszych kwestii terminologicznych oraz przedstawieniu koncepcji badawczych, które mogą być użyteczne w kontekście analiz rozwoju turystyki na poziomie lokalnym.

W rozdziale drugim – zatytułowanym *Kryzys koncepcji harmonijnego rozwoju turystyki* – przedstawiono założenia teoretyczne koncepcji turystyki zrównoważonej oraz rezultaty jej stosowania w praktyce planistycznej i działalności gospodarczej. Szczególną uwagę autor poświęcił nakreśleniu słabości tejże koncepcji, akcentując z jednej strony ogromną ogólnikowość modelu rozwoju zrównoważonego w turystyce, co uniemożliwia wypracowanie wersji operacyjnych, adekwatnych do lokalnych realiów społeczno-gospodarczych i kulturowych. Z drugiej zaś, odwołując się do celów turystyki zrównoważonej, podkreślił że „sprowadzono do wspólnego mianownika istniejące sprzeczności interesów oraz rozbieżności celów działania, będące immanentną cechą rozwoju turystyki i innych procesów społeczno-gospodarczych. O ile internalizacji zasad funkcjonowania w myśl zrównoważenia można potencjalnie oczekiwać od pojedynczych obiektów turystycznych, (...) o tyle w przypadku systemów złożonych, do jakich zaliczają się obszary recepcyjne, jest to praktycznie niemożliwe ze względu na opór wynikający z rozbieżności celów interesariuszy lokalnego rozwoju oraz barier w postaci kolizji w gospodarowaniu przestrzenią” (s. 67).

Z krytyki koncepcji zrównoważonego rozwoju turystyki wyłoniła się, zaproponowana przez autora, koncepcja podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki, której założenia teoretyczno-metodologiczne zostały przedstawione w rozdziale trzecim (pt. *Podtrzymywalność lokalnego rozwoju turystyki – założenia teoretyczno-metodologiczne*). Przedstawiony w pracy konceptualny model podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki jest oparty na założeniu, że lokalny rozwój turystyki jest procesem złożonym i wielopłaszczyznowym, a więc o wzmocnieniu funkcji turystycznej decydują różnorodne czynniki, które autor sprowadził do czterech grup:

1. zachowanie wysokiej atrakcyjności turystycznej przestrzeni geograficznej,
2. zdolność lokalnych podmiotów turystycznych do rozwoju i funkcjonowania w warunkach konkurencji rynkowej,
3. optymalne wykorzystanie zasobów lokalnych na cele turystyczne,
4. utrzymanie stabilności lokalnego systemu turystyki oraz wzmocnienie jego odporności na oddziaływanie zaburzeń zewnętrznych.

W pracy każdy z tych czynników został nie tylko szczegółowo omówiony, ale autor zwrócił też uwagę na znaczenie związków i zależności przyczynowo-skutkowych między nimi dla podtrzymywania funkcji turystycznej w układzie lokalnym.

Natomiast w rozdziale czwartym – pt. *Determinanty podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki w świetle wyników badań* – dokonano swoistej konfrontacji teoretycznych rozważań z wynikami badań empirycznych przeprowadzonych w Wiśle, Ustroniu i Szczyrku. W ten sposób autor podjął próbę rozpoznania najbardziej istotnych czynników warunkujących możliwość długotrwałego rozwoju funkcji turystycznej w trzech położonych na obszarze Beskidu Śląskiego ośrodkach turystycznych o randze krajowej, które posiadają cechy „dojrzałej” przestrzeni turystycznej. Całość opracowania kończą uwagi uzupełniające oraz wnioski, przedstawione zarówno w wymiarze szczegółowym, jak i ogólnym.

Książka Mirosława Miki jest pierwszym (nie tylko w polskiej literaturze) tak szczegółowym i rzetelnym opracowaniem poświęconym złożonemu problemowi podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki, w którym podkreślono ogromne znaczenie kontekstu w rozwoju turystyki. Jak pisze sam autor, „różne konfiguracje cech i procesów określających warunki miejscowe oraz odmienne spektrum powiązań funkcjonalnych ośrodków turystycznych z obszarami źródłowymi ruchu turystycznego decydują

o indywidualnym i неповtarzalnym charakterze rozwoju turystyki, w tym także «ścieżek» jego podtrzymywania” (s. 188). Wprawdzie recenzowana książka bezpośrednio nie odnosi się do turystyki kulturowej, jednakże wydaje się, że przedstawiony w niej konceptualny model podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki oraz proponowany przez autora tok myślenia o rozwoju turystyki może być też wykorzystany w analizach dotyczących miejscowości, w których funkcja turystyczna została wykształcona w oparciu o wybitne walory kulturowe.